

ними і фізичними навантаженнями, зі специфікою службового середовища, що породжує авторитарність відносин, а часто і з негативним ставлення суспільства до працівників ОВС.

Підсумовуючи, можна виділити наступні фактори виникнення несприятливих емоційних станів, що ускладнюють плин професійних криз:

- агресивність комунікативного середовища на різних рівнях взаємодії: від конкретних людей або груп до суспільства в цілому; як у відносинах із правопорушниками, так і з правослухняними громадянами і навіть у колективі колег;

- великі фізичні і психічні навантаження;

- висока відповідальність за прийняті рішення, нерідко загроза життю і здоров'ю працівника;

- низька соціальна захищеність працівника правоохоронної сфери і його родини.

Тривалий час у правоохоронній системі не ставилася спеціальна задача корекції несприятливих емоційних станів працівників, тому що ці стани не визнавалися фактором, що істотно впливає на результати роботи, а якщо і визнавалися, то ініціатива з приведення їх до оптимальних параметрів адресувалася самому працівникові. На сучасному етапі розвитку правоохоронної сфери виникає необхідність у системі соціально-психологічного супроводу

проходження служби працівників ОВС, що буде спрямований на полегшення нормативних і ненормативних криз професійного функціонування особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зеер Э.Ф. Профессиональное становление личности инженера-педагога. –Свердловск: Изд-во Свердл. инж.-пед. ин-та, 1988.

2. Зеер Э.Ф. Психология профессий: Учеб. пособие. – М.; Екатеринбург: Акад. Проект; Деловая книга, 2003. – 331с.

3. Поливанова К.Н. Психологический анализ кризисов возрастного развития // Вопросы психологии. -1994. -№ 1. -С.61-69.

4. Асеев В.Г. Значимость и временная стратегия поведения // Психологический журнал. –1981. -Т.2. -№ 6. -С.28.

5. Попова Г.В. Професійна комунікативна компетентність працівника ОВС: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01 /Ун-т внутр справ. -Харків, 1997. -17 с.

6. Тимченко О.В. Аутодеструктивна поведінка працівників органів внутрішніх справ. –Донецьк: Донецький ін-т внутр. справ, 2003. –236 с.

Надійшла до редколегії 25.03.2004

ШАПАРЬ О.В. КРИЗИСЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СТАНОВЛЕНИЯ РАБОТНИКОВ ОВД

Рассматриваются проявления нормативных и ненормативных кризисов профессионального становления личности работника ОВД, причины их возникновения, конструктивные и деструктивные варианты выхода.

SHAPAR' O.V. THE CRISIS'S OF PROFESSIONAL FOUNDING EMPLOYEES OF LAW ENFORCEMENT ORGANS

Displays of normative and not normative crises of professional becoming employees of law enforcement organs, the reasons of their occurrence, constructive and destructive variants of escape are considered.

Л.О. ШЕВЧЕНКО

канд. психол. наук, доц.

Національний університет внутрішніх справ

УДК 159.923:343.914

ДО ПИТАННЯ ПРО ТИПОЛОГІЮ ЖІНОК, ЯКІ СКОЇЛИ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ

Досліджені психологічні характеристики жінок, що скоїли злочини проти життя та здоров'я особи.

Проблеми жіночої злочинності, психології та кримінології жіночих злочинів до недавнього часу не приділялося достатньої уваги. На думку деяких зарубіжних авторів це

пов'язано з тим, що в усіх суспільних системах, культурах та в усі історичні періоди жінки скоювали лише малу частину правопорушень. Аналізуючи факт несправедливо

малої уваги дослідників до теми жіночої кримінальності, Р.Т. d'Отбан відмітив, що причиною є не тільки факт низького рівня жіночої злочинності порівняно з чоловічою, але й та обставина, що жіночі злочини "меш соціально деструктивні" [1, с.11].

Ще в 1902 році емпіричні дані дослідження жінок, що скоїли вбивства, направили П.Н. Тарновську на пошуки специфічних особливостей особистості жінок-вбивць та мотивації їх злочинної поведінки. Швидкий ріст в останній чверті ХХ сторіччя досліджень соціальних проблем жінок збільшив інтерес до злочинниць і, відповідно, до спеціальної літератури про жіночі злочини.

В період трансформації суспільства викликає тривогу те, що доля жінок у скоєнні злочинів збільшується швидше, ніж така ж у чоловіків, і ріст цей відбувається особливо швидко в таких нетипових для жінок правопорушеннях, як насильство, грабїж, розбїй. Разом із тим, аналіз кримінальної ситуації за останні 30 років, наприклад, у Великобританії, дозволяє виявити майже стабільне співвідношення чоловічої та жіночої злочинності, а саме – хоча показники майнових злочинів мали тенденцію до зростання, насильницькі правопорушення, скоєні жінками, залишалися стабільними.

Вивчаючи проблему насильницьких злочинів, скоєних жінками, такий автор, як К.Д. Kole [1, с.29], виділив 6 поведінкових типів жінок-злочинниць:

1. "Мазохістський тип". Скоювалося вбивство чоловіка після багаторічних знущань з його боку; акт вбивства відбувався часто на фоні афекту переляку безпосередньо під час побиття жертви; вбивство не було умисним.

2. "Відкритий ворожий насильницький тип". Жінки цієї групи характеризувалися як емоційно лабільні, агресивні, у них в анамнезі раніше відмічалися насильницькі дії (вбивства, напади). Тут виявлені самий низький інтелект і саме високе вживання алкоголю; вбивства скоювалися жінками в рамках властивої їм агресивної поведінки.

3. "Прихований ворожий насильницький тип". Характерний доволі жорсткий злочин, тоді як поведінка цих жінок у звичайному житті такою не була, ворожість проявлялася лише в безпечних для них ситуаціях. В цій групі найбільше вбивств дітей, кримінальна агресія мала місце в результаті спалаху гніву, злоби, роздратування.

4. "Неадекватний тип". Жінки з низьким інтелектом; при вбивстві вони діяли з наказу людини, яка мала на них вплив.

5. "Психотичний тип". Ставився діагноз "параноїдна шизофренія", вбивства скоювалися або під час психотичного стану, або під впливом неподоланого спонування.

6. "Аморальний тип". Жінки обдумували й планували вбивства, які часто скоювали з економічними цілями; вони вели асоціальний образ життя, вміло маніпулювали оточуючими, мали більш високий інтелект порівняно з жінками інших груп.

Однією з фундаментальних робіт на тему жіночої злочинності є монографія А. Іones "Жінки, які вбивають". Чому вони вбивають? Кого вони вбивають? Це два основ-

них питання, які ставляться автором, яка назвала вбивство чоловіка побиваною дружиною "класичним вбивством нашого часу" [2, с.174]. У російській науці проблему жіночої кримінальної поведінки розглядали такі автори, як Ю.М. Антонян, В.А. Серебрякова, які пов'язували злочинну поведінку з такою властивістю особистості як агресивність [3, с.35]. Усі складові елементи системи, які детермінують кримінальну агресивну поведінку, у жінок характеризуються специфічними відмінностями, що знаходять відображення в мотивації агресивних дій, виникненні специфічного психологічного типу жінки-злочинниці.

Метою нашого дослідження є вивчення психологічної характеристики жінок, що скоїли злочини проти життя та здоров'я особи.

Дослідження проводилося в Качанівській виправній колонії Харківської області (№ 54), де відбувають покарання жінки, вперше засуджені до позбавлення волі. Загальний обсяг вибірки досліджуваних 217 осіб, віком від 19 до 47 років, які відбувають покарання за скоєння злочинів проти життя і здоров'я особи.

При дослідженні були використані наступні методи методика Шмішека (для вивчення типу акцентуації характеру), методика Басса-Дарки (для визначення структури та рівня агресії), методика Г. Айзенка (самооцінки психічних станів), метод аналізу документів (картотеки первинної діагностики психолога установи), для обробки результатів - методи первинної та вторинної статистичної обробки.

Дослідження особистості жінок, що скоїли вбивства, приводить до думки, що поряд із загальною психологічною основою скоєння ними даних дій, існують ще й деякі певні варіанти, які виражаються в деталях як особистісного обліку злочинців, так і скоюваних ними злочинів. Ці конкретні варіанти, власно й відображають типові форми як особистості, так і злочину. Зокрема, результати дослідження показали, що найбільш значущим в структурі особистості жінок, які скоїли злочини проти життя і здоров'я особи, виявився чинник, який можна визначити як "депресивна тенденція", "поганий настрій", "емоційна чутливість" та ін. Досліджувані характеризуються високими значеннями за даним фактором; вони відчувають сильну втомленість від напружених ситуацій, нездатність витримати щоденні турботи, схильні до скарг на стан здоров'я та неврастенію з переважанням страхів і збудження, легко втрачають присутність духу, відчувають, що оточуючі люди не дуже високі в своїх моральних поглядах.

В цілому соціальне середовище місць позбавлення волі не може не впливати на особистісні особливості людини, тому ми скористувалися концепцією акцентуованої особистості [4, с.12]. Особистість та її властивості завжди є наслідком взаємодії індивіда з оточуючим середовищем. Особистісні властивості людини як би спираються на соціальні умови життя, зростаються з ними, завдяки їм відбувається засвоєння й освоєння оточуючого світу. У будь-якому випадку акцентуована особистість потребує додаткових умов для реалізації вираженої властивості. Якщо в оточуючій дійсності особистість не знаходить

можливостей для реалізації вираженої властивості, то ця властивість може посилитися під час відбування покарання, особливо, якщо строк тривалий – років 10, і стати початком руйнування особливості. Серед жінок-злочинниць мало гармонійно розвинених особистостей, але в таких, що змінилися умовах, навіть гармонійно розвинута людина може стати акцентуваною особистістю, бо вона намагається реалізувати свої властивості звичним для неї чином. “Якщо в оточуючому середовищі для цього не має можливостей, то індивід удається до компенсацій (замін). Компенсація здійснюється двома шляхами. Перший з них міститься в тому, що індивід в нових умовах підбирає для себе нові ролі, що дає йому можливість реалізувати властивості, які раніше здійснювалися за рахунок виконання інших ролей. Цей шлях компенсації відносно безболісний і тому більше ефективний. Якщо ж людина не може підібрати компенсуючої ролі, то заміна відбувається в межах наявних властивостей таким чином, коли в наслідок перебудови в структурі особистості якісь властивості розвиваються і тим самим як би беруть на себе виконання інших функцій, що також веде до більш чи менш вдалому пристосуванню” [5, с.26].

Серед обстежених нами засуджених жінок, що відбувають покарання за скоєння злочинів проти життя та здоров'я людини, доля тих, кого можна віднести до статистичної норми, складала 11,6 % – особистість як індивідуальність, яка знаходиться в стані рівноваги з оточуючим середовищем. В цій групі виражені такі психологічні риси як педантичність, дистимічність, застрягання, демонстративність. За результатами тестування серед них можна виділити наступні психологічні типи.

Перший тип особистості жінок, які скоїли злочини проти життя і здоров'я особи, містить в собі, в якості ведучих, риси демонстративності та гіпертимності. Дане сполучення робить тип досить схожим на клінічний тип істеричних психопатів. Риса демонстративності розвивається на підставі схильності до витіснення із свідомості будь-яких стимулів, несумісних з уявленням людини про себе та таких, що містять будь-яку погрозу уявленню про цінність власної особистості. В основі типу лежить потреба бути прийнятим іншими людьми, особливо із найближчого оточення – чоловік, співмешканець, подруга, потреба всіма можливими засобами домогтися визнання цінності свого “Я”. Такий стиль демонстрації себе має в основі недостатньо сильну здатність до виключення із своєї свідомості та поведінки травмуючі події.

На різницю від “класичних” істериків дані особи ніколи повністю не входять в свою роль, для них завжди характерно усвідомлення деякої штучності, вимушеності їх поведінки; у всякому випадку, вони затрачають значні зусилля на збереження демонстративної позиції. Їх підвищена активність, напевно, і слугує меті підтримання даної позиції. З іншого боку, активність має виключно демонстративний характер у зв'язку з тим, що вона непродуктивна, в цьому й виявляється її вузькогегістичний зміст. Достатнім для них є лише залучення уваги до своєї особи, а сама діяльність та її результати використовую-

ються лише як приводи для цього. Дані обставини примушують думати, що вони за своєю суттю не можуть мати глибокого інтересу а ні до будь-якої справи, а ні бути справжніми професіоналами в будь-якому виді діяльності. У них, як правило, декілька спеціальностей, за якими вони не працювали, чи зовсім відсутні трудові навички.

Для осіб даного типу характерна майже повна відсутність будь-яких принципів в сфері своєї діяльності, в зв'язку з чим вони досить легко змінюють напрямок професійної чи ділової активності. “Принцип” тут один: не суттєво, чим займатися, важливо залучити до цього інших людей, зберігаючи позицію формального лідера. Ця позиція приречена, в решті решт на невдачу, тому в цієї групи найбільш часті конфлікти з оточуючими.

Криміногенною для них є ситуація різкого обриву, неможливості отримати підтримку свого “Я” зовні, різке перекриття того каналу, по якому тече відповідна підтримка оточуючих. Характерно, що особи, демонструючи злочинні насильницькі дії в таких ситуаціях, тим самим виявляють свою готовність до таких крайніх форм реагування, як вбивство. Це примушує думати, що вони постійно “відчувають” свою неадекватність та дещо “штучний” спосіб свого життя, але змінити нічого не бажають. Зокрема, вбивства, скоєні жінками цього типу, стають можливими ще й тому, що для них характерне корисливе відношення до людей; цінність особистості іншої людини має для них вузькогегістичний зміст. Звідси властиве їм глобальне нерозуміння людей, досить примітивна здатність до співпереживання, яка носить в цілому той же демонстративний характер.

Ведучою психологічно значущою якістю цієї категорії осіб є фундаментальна залежність від інших, взагалі властива для вбивць, але у даного типу вона має своєрідну форму, виступаючи в формі “психологічного підживлення”, паразитування за рахунок інших. Інша людина опиняється в ролі життєвозабезпечуючого чинника, і можливість кримінального результату такого контакту визначається неспроможністю даної особи чимось компенсувати неминучий розрив. Якщо така можливість є, то кримінальний результат стає малоімовірним. Криміногенність даного типу закладена в його автономній, незалежній від інших нежиттєздатності, з одного боку, і в здатності ставити інших в залежність від себе, з іншого. По суті, це тип осіб, вбиваючих свій “життєвозабезпечуючий чинник” у вигляді іншої людини, як правило, близької, яка різко й демонстративно розкриває її нежиттєздатну сутність, цей момент і сприймається злочинницею як погроза життю.

Таким чином, злочини, які скоюються жінками цього типу можна віднести до групи “типових жіночих злочинів”, що виникають завдяки “вивченій безпорадності”.

Теорія “вивченої безпорадності” була розроблена американським психологом L. Walker (цит. за A. Iones) для пояснення нездатності жінок змінити своє життя [2, с.296]. Згідно неї, в ситуації, коли чоловік може побити дружину за пересмажене чи недосмажене блюдо, за ввічкнення чи вимкнення телевізора, за балакучість чи мовчазність, вона невдовзі усвідомлює, що немає зв'язку між її поведінкою

й тим, що відбувається потім, – побиттям. Невдовзі жінка “вивчає”, що поліція не буде втручатися, а часто й сім’я, і друзі не допоможуть і навіть не повірять, до того ж вона розуміє, що будь-які дії можуть бути бумерангом проти неї або, в гіршому випадку, ні до чого не призведуть, так відбувається “втеча в пасивність”, формується позиція “вивченої безпорадності”.

Другий тип жінок, що скоїли злочини проти життя та здоров’я особи, поєднує риси впертості, застрягання та емотивності. В основі його лежить висока стійкість, ригідність емоційних станів, що також відображає патологічну залежність злочинниць від інших людей.

Можна припускати, що в даному типі втілена найбільш ірраціональна структура особистості жінок, що скоюють злочини проти життя і здоров’я особи. Чим сильніше у цих людей виражені риси застрягання, ригідності емоційної сфери, тим більше ірраціональності в їх поведінці. Зокрема, для жінок, що скоїли вбивство, характерні періодичні коливання: від стану раціональної оцінки оточення до стану, в якому ця оцінка дуже перевернута. Знаходячись в першому стані, вони стають в пасивно-підлеглу позицію відносно до інших людей, а наближаючись до іншого – стають все більше егоїстичними, впертими, прагнучими до керування оточуючими. Можна замітити: чим точніше вони сприймають своє реальне оточення, тим більше емоційно дискомфортним стає їх світовідчування. Сам по собі дискомфорт може бути стимулом для пошуку засобів його подолання. Найбільш легким із цих способів є прийняття алкоголю – його дія перевертає точність, правильність сприйняття оточуючої дійсності та одночасно посилює риси егоцентричності, впертості, домінування. На базі цього різко загострюється можливість виникнення конфліктних відношень, змістом яких є захист свого занадто “роздутого”, оголеного “Я”, все життя індивіда концентрується для нього в переверненому “Я”, тому об’єктивно навіть незначні нападки на неї сприймаються як погроза життю.

Характерно, що в даному випадку “застряють” в психіці злочинниць далеко не будь-які емоційні стани, а лише ті, які супроводжують відчуття ущемлення своїх реальних, а нерідко й удаваних прав. Залежність від інших людей набуває імперативної форми: “Ти повинен...”, “Ти зобов’язаний...”.

Основа такого відношення до людей закладена в ранньому дитинстві й пов’язана з тим, що ці жінки виховувалися в сім’ї, яка їх фактично відкидала, але в той же час була й основним життєвобезпечуючим чинником. Впертість, яка часто проявляється ними в “боротьбі” за справедливість, є специфічною формою вираження залежності від осіб, до яких висовуються відповідні вимоги.

В психологічній та кримінологічній літературі є термін “вбивства пристрасті” (вбивство з ревнощів), який з’явився в XIX ст. у Франції, що явно відображувало вплив структури цінностей на культуру суспільства. Невипадково такі злочини були та залишаються предметом пильної уваги громадськості.

В злочинах, скоєних на ґрунті ревнощів, ми зіштовху-

ємося з тим характерним для вбивць механізмом поведінки, коли весь зміст життя концентрується в якомусь окремому її прояві, зокрема, в сексуальній ролі. В цьому механізмі різкого звуження форм життєпрояву людини, форм її актуального та потенційного існування видно одне із специфічних джерел таких злочинів, як вбивства.

Особливе місце в структурі особистості таких людей займає почуття ревнощів. Вивчення певних випадків дозволяє стверджувати, що відчуття реальності, зокрема у жінок-вбивць, пов’язане з психологічною сексуальною конституцією, тобто з усім комплексом психічних особливостей, в якому відображена функція даних осіб як сексуальних партнерів. Індивідуалізованих відношень за мотивами особистої симпатії часто в них не виникає.

Нерідко вбивства, які кваліфікуються як скоєні “на ґрунті ревнощів”, і скоюються з метою захисту злочинницями свого переверненого уявлення про жіночу роль, виражають спробу зберегти це уявлення всупереч суперечним їх формам поведінки оточуючих. При аналізі таких злочинів звертає на себе увагу повна відсутність будь-яких згадувань про кохання як про основу взаємовідносин. Жінки цієї групи впевнені в припустимості скоєння злочину за допомогою фізичної сили.

Третій тип особистості жінок, які скоїли злочини проти життя та здоров’я особи, містить риси педантичності, ригідності й тривожної помисливості. Педантичність тут можна розглядати як одну з форм подолання тривоги, це потреба в посиленому контролі над собою й результатами своєї поведінки. Остання обставина виявляє зв’язок такої людини з іншими людьми, на оцінку яких вона орієнтована. При цьому не суттєво, чи існують ці люди реально, або лише в уяві людини – її поведінка неминуче орієнтована на них. В даному типі має місце ще один психологічний механізм функціонування особистості, механізм “коливання” між станами впевненості та неупевненості в правдивості результатів діяльності власної особистості.

Пасивна особистісна позиція злочинниць знаходить в цьому типі найбільш яскраве втілення: нездатність прийняти будь-яке рішення та вийти з-під залежності від деякого недостатньо усвідомленого еталону, почуття власної неповноцінності. Разом із тим помічено, що особи даного типу здатні формувати гіперкомпенсаторні форми поведінки у вигляді несподіваної самовпевненості та безпеліційності, перебільшеної рішучості та поспішності дії. Зазначимо, що пояснити скоєні жінками цієї групи вбивства легше за все гіперкомпенсаторними механізмами.

Всі три вказані вище риси – педантичність, ригідність, тривожна помисливість – характеризують даний тип людей як не впевнених в своєму праві на існування такими, якими вони є. Сам факт скоєного ними вбивства показує, що у цієї неупевненості є нижня межа, за якою людина губить відчуття себе як існуючої, а той чинник, який “вивів” її за цю межу, розцінюється як смертоносний. Вихід з даної ситуації для цих людей неможливий в силу різко підвищеної залежності відповідний чинник стає все більш явним, персоніфікованим, тому й дії злочинниці набувають спрямований характер.

Злочини, скоєні жінками даного типу, не носять характеру особливо жорстоких. Після скоєння злочину почуття тривоги знову повертається до злочинниці, викликаючи різні переживання, побоювання. Часто вони після скоєння злочину намагаються надати допомогу потерпілим, викликають лікаря, звертаються до сусідів.

Для всіх виділених типів особистості жінок-злочинниць є характерними наявність фрустрації та тривоги, певного рівня агресивності. Жінкам-злочинницям в меншому ступені властиві агресивність та асоціальні на-

станови, порівняно із злочинцями-чоловіками [6, с.48].

Кримінальна агресія жінок, що скоюють злочини проти життя та здоров'я особи, має певну структуру (табл.).

За результатами дослідження була виявлена позитивна значуща кореляція між перемінними тривогою і образою, дратівливістю та тривогою, тривогою та почуттям вини, образою та фрустрацією. Жінки-злочинниці, які характеризуються наявністю такого психічного стану, як тривога, мають певну схильність до таких видів агресії як образа, дратівливість, почуття вини.

Таблиця - Співвідношення показників тривоги та фрустрації і видів агресії

Види агресії	Психічні стани	
	Фрустрація	Тривога
Фізична	0,217	0,028
Вербальна	0,267	0,261
Непряма	0,147	0,167
Дратівливість	0,021	0,424*
Негативізм	0,219	0,138
Образа	0,506**	0,42**
Підозрілість	0,153	0,151
Почуття вини	0,105	0,417*

* – значущість на рівні $p=0,5$; ** – значущість на рівні $p=0,1$.

Зазначимо, що рівень агресії та її структура значним чином впливають на порушення процесу взаємодії з оточуючими, близькими, родиною, соціальним середовищем взагалі. Не дивлячись на різноманітність та варіабельність конкретних ситуаційних обставин, в які потрапляють жінки, їх об'єднує спільний зміст, який відображує порушення міжособистісних внутрішньосімейних стосунків з відповідною вибірковою спрямованістю агресивних дій на осіб найближчого оточення – чоловіка, співмешканця, дитей.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

- Існує певна залежність між особистісними особливостями злочинниць і характером та видом скоєних злочинів. Тобто, у жінок, які скоїли злочин проти життя та здоров'я особи, визначені дистимічний, застрягаючий, педантичний і демонстративний типи акцентуацій характеру.

- Процес взаємодії жінки з соціальним середовищем, яке характеризується підвищеною віктимністю, призводить до підвищення рівня тривоги та фрустрації

- Наявність стану тривоги у жінок-злочинниць веде до появи певних видів агресії, а саме – дратівливості, образи, почуття вини. Стан фрустрації, в якому опинилася жінка-злочинниця, впливає на схильність жінки до такою форми прояву агресії, як образа.

В подальшому вивчення типових рис характеру жі-

нок-злочинниць, які скоюють різні види злочинів, надає можливість розробити індивідуальні коригувальні програми в установах виконання покарань і програми профілактики жіночої злочинності в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дмитриева Т.Б. и др. Криминальная агрессия женщин с психическими расстройствами. –М.: Медицина, 2003. –248 с.
2. Jones A. Women Who Committe a Homicide. –USA, Fawcett Columbine Books, 1981. –420 p.
3. Антонян Ю.М. Психология убийства. –М.: "Юрисъ", 1997. –304 с.
4. Леонгард К. Акцентуированные личности. –К.: Выща школа, 1989. –375 с.
5. Хохряков Г.Ф. Парадоксы тюрьмы. –М.: Юридическая литература, 1991. –224 с.
6. Ратинов А.Р., Константинова Н.Я., Собчик Е.М. Самооценка преступников // Личность преступника как объект психологического исследования: Сб. науч. тр. –М., 1979. –С.47-62.

Надійшла до редколегії 19.04.2004

ШЕВЧЕНКО Л.А. К ВОПРОСУ О ТИПОЛОГИИ ЖЕНЩИН, СОВЕРШИВШИХ ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЖИЗНИ И ЗДОРОВЬЯ ЛИЧНОСТИ

Исследованы психологические характеристики женщин, которые совершили преступления против жизни и здоровье личности.

SHEVCHENKO L.A. TO THE QUESTION ON TYPOLOGY OF WOMEN WHICH HAVE MADE CRIMES AGAINST LIFE AND HEALTH OF THE PERSON

Psychological characteristics of women which have made crimes against life and health of the person are investigated.